

ЦЕТИЊЕ, 27. Јула.

На унутрашњим задатцима наше
жаве ради се пеуморно, при свем
и што нам жестоку опозицију пра-
и елементи небески и земаљски.
бо се сво већ од неколико мјесеца
печатило, на ни једне капљице да
сти на земљу од пренепеке изгорјелу,
ржену, раскокану, жедрну влаге и
се. Уз то комисија међународна, као
је ступила у уротни савез с небом,
се миче ни помиче, но се запечатила
Скадру ево већ неколико мјесеца,
земља наша једва чека да се сми-
од спољашњих питања и да зна
чему је са својим границама.

При свем том, како рекосмо,
ада Његовог Височанства ради не-
јорио да се доврше и коначно ри-
ице њека питања, која код нас не
не одлагања.

Међу ова питања иду у први ред
бра комуникациона средства, добри
товии. Ми смо о овом предмету већ
колико пута говорили, и свагда смо
вали изрази мисли да данас међу то-
кијем потребама Црне Горе нема
мече него да она посредством добри-
х путова ступа у савезу с осталијем
разованијем свијетом, у савезу која
же највише доприијети да се отво-
нови извори њенога благостања,
се у њој почне радити на развит-
пољодељства, заната, трговине и
дустрије, а тијем да се подигне
елокупло материјално благостање
ице, које ће дати и јаку подлогу за
ишевини развитак њен.

Влада црногорска, а поврх свијех
вишени Господар Црне Горе, уви-
јући више по ико ту потребу, на-
ији поред свију незгодних околино-
и да се она потпуно и свестрано
ирири, и већ можемо с радошћу ја-
ти да је у том правцу приличан
рак унапријед учињен. Пут од Це-
иља до аустријске границе већ је са-
ијем проваљен, и, ако непредвиђене
кожности не стану на пут, он ће до-
иће зиме на толико бити готов, да
и се моћи предати јавној и општој
потреби. Кома је познато, с каквим
тешкоћама и с коликим грдним
рошковица до сад био подржаван са-
браћај са сусједном нам монархијом
реко Котора, тај не ће имати до-
иљно ријечи да благослови онога,
ији је у очинском старању свом за-
илаго свога народа скинуо с њега
идаи терет и отклонио једну сметњу,
ија је толико сметала сваком и нај-
ирумнијем економском полету Црне
иоре.

Но влада црногорска не заустав-
а се само на том путу; она хоће
иитавом једном мрежом од путова да
испресјеца цијелу Црну Гору, и тијем
и умножи не само њен спољашњи
иго и унутрашњи саобраћај.

Као што смо с поуздане стране
иазабрали, скорим ће се отпочети
ирадња путова од Цетиња на Ријеку,
иод Вира до Бара, од Буковице до
иДанилова града и од Плавице до
иНикшића.

Кад се сви ови путеви срећно
иограде, онда ће сва важнија мјеста
иЦрне Горе бити међу собом спојена
и са иностранством у савезу и цијела
ипрежа путова црногорских износиће
иоко својих 250 километара. Крајња
иужна тачка црногорска у Бару биће
и савезана са сјеверном у Никшићу, а
и источна, која је за сад од највише
и важности, са западном. Средишта
и највишег обрта и промета у Црној
иГори: Ријека-Вир-Бар-Подгорица-Ник-
ишић, стојаће међу собом у непрекид-
иној савезу, којој ће се живост и то-
и плета у толико више повисити, што

ће се тудијен, поред телеграфских
и станица које већ свуда постоје, кроз
и кратко вријеме отворити и сталне по-
иштацке официје.

Корист неизмјерна, која ће про-
иистећи за Црну Гору од ових путо-
и ва и савеза поштацких и телеграф-
и скијех, мора бити јасна за сваког. За
и унутрашњи препорођај наше отаџбине
иједва да се могло учинити друго што,
и што би носило на себи печат вишега
и значаја. Као што је од дјела јунач-
и кијех на бојишном пољу отаџбини на-
ишој саграђен споменик виђен у ције-
и лом свијету, тако је од ових дјела
и мира подигнут споменик вјечити да-
и цањњем владоцу Црне Горе, који ће
и вјечито казивати потомству брижљиво
и старање његово за благо и напредак
и Црне Горе.

Не зна се шта је љепше: бити
и велик у рату или у миру, у дјелима
и крвавијем или у дјелима мирнијем.
и Ријеткост је, да је коме дано да буде
и у исто доба велик у једном и у дру-
и гом. Ту ријеткост удијелио је благо-
и слов неба данашњем владоцу Црне
и Горе, коме се душа весели и посред
и куршума непријатељских који звиж-
и де око његове главе, као и над кљу-
и ком црнокопницом која као пионир на-
и претка отвара нове путове култури и
и цивилизацији.

Уз таквог владоца сигурна је
и будућност тријезном и пошгеном на-
и роду црногорском, који га безгранично
и љуби и поштује и том љубављу и
и вјером у њега утољава толику своју
и данашњу мукотрпњу и лишавање.

Хрватски листови: „Народни Лист“
и у Задру и „Обзор“ у Загребу имали су
и доброту, сваки на свој начин, обазрети
и се на наше примједбе изложене у бр. 25 о-
и вага листа поводом распри између Срба
и и Хрвата у Далмацији и Хрватској.

Познајући људе и листове, којих
и смо се дотакли, ми нијесмо могли очеки-
и вати, да ће се они суду нашем, смијемо
и рећи са свим објективном, приклонити и
и пазоре наше у свему одобрити, али смо
и имали право надати се да ће се они у
и одговорима својим кретати у оном окви-
и ру из којег ми нијесмо изашли и да ће
и се служити тоном од кога је далеко свака
и страст, огорченост и надутост.

Преварили смо се у овој пошљедњој
и претпоставци.

„Народни Лист“ признаје нам, до
и душе, да је наша намјера била племенит-
и та и похвална у начелу, али му се чини,
и „барем гледе Далмације“, да она до сада
и није ни „основна, ни сходна, ни оправ-
и дана“, па му се даље и то чини, да
и наша ријеч мира и љубави није никла
и „из истинитих опстојности“ и да се не о-
и слања „на истини и правци“, да ми „не
и можемо са свим да схватимо прави поло-
и жај“ њихов, да се губимо „у празнијем
и ријечма о неком прогањању и загирању
и православних Срба у Далмацији и
и Хрватској“, да не питамо најприје „о чем
и се ради већ о кому се ради,“ да „питање
и згољне моралности обраћамо у оиће пи-
и тање српско и православно“, да ми у на-
и падајима „Народнога Листа“ на „оиће по-
и знатог безначајника архимандрита Кова-
и чевића и занесенака калуђера Милаша“
и видимо хајку на Српство далматинско, да
и ми овај „неоправдани чин (гласање Срба
и буковичких за дра Иванића) хоћемо да
и оправдамо умшљеним прогањањем Срп-
и ства у Далмацији, што се не достоји пони-
и пошто ћуди јуначких Црногораца“, па на
и пошљетку, по што је још доказао да је
и све оно ништа што смо ми навели, чудом
и се чуди и руке склапа „над гласилом
и владе Цетинске, кад оно може овако ла-
и коумно и неплеменито одејцати у пита-
и њу, којему ипак приписује толико зна-
и менитости у корист свега југославенства.“

Прије свега морамо из овога одговора
и „Нар. Листа“ излучити све оно, што к
и ствари не припада, све изразе који су
и искључива особина самога писца, те припа-
и дају к карактеристици његове нарави и
и његовог укуса у начину писања. На то ми
и не можемо имати другог одговора, него
и да му да те особине ни најмање не зави-

димо и да не ћемо за њим изаћи на то
и поље на коме му без зависти остављамо
и првенство.

Прелазећи на саму ствар, ми немамо
и нужде да доказујемо да је наша задаћа
и била и основана и сходна и оправдана. Гдје
и се браћа заваде, ту само непријатељ њихов
и може стојати на страни мирно и још слатко
и се смијати гледајући како се они бију и чу-
и пају; трећи брат, кад се у свађу њихову
и умјеша с намјером да их развади и по-
и мпир, не може му се рећи да му је за-
и даћа „неоснована, несходна и неоправ-
и дана.“

Задаћа је наша на сваки начин била
и и „основана и сходна и оправдана,“ но
и можда је хтло рећи „Нар. Лист“ да раз-
и ложи наши нијесу били такви, јер нијесу
и били основани на истини и правци.

Да видимо.

Ми смо хтели људма око „Н. Листа“
и у Далмацији објективно да протумачимо
и владање Срба буковичких при пошљедњем
и избору и да им докажемо да ваља у себи
и самим и у свом понашању према Србима
и да траже разлог, због којег се им Срби
и буковички овом приликом окренули леђа.
и Ми смо „Нар. Листу“ казали, да је њего-
и во према Србима непријатељско др-
и жање узрок, те се Срби далматински ни-
и јесу могли и на даље придржавати онога
и програма, ком је он гласило. Ми смо на-
и вели, како су Срби далматински чврсто
и стојали уз програм „Нар. Листа“, док је
и у овоме и српска народност налазила
и своје достојно мјесто, своју одбрану и за-
и штиту, а да се сад, која је „Нар. Лист“
и напустио ту страну својега програма, није
и ни најмање чудити што и Срби далматин-
и ски напуштају њега и његове предложе-
и нике. Ми не радо употребљујемо ријеч „из-
и дајство“, али кад је она „Нар. Листу“
и толико мила да је сваки час носи у уста-
и ма кад год хоће коју да рече о Србима
и буковичким, онда нек нам опрости ако се
и и ми том ријечју послужимо, па ми ка-
и жемо да је он први својом непријатељ-
и ском опрјеком према Србима далма-
и тинским издао и изневјерио свој
и прваци народни програм. Што му сада
и ести Срби враћају мило за драго, нека сам
и себи припише.

Увјерени смо да ће „Нар. Лист“ и
и сада порицати да је његово држање према
и Србима непријатељско, но голо порицање
и не вриједи, кад су ту факта. Ми ни у
и првом свом чланку нијесмо па ни у овом
и не ћемо мијешати у ствар личности; нас
и се не тиче овај или онај Србин далма-
и тински, на којег „Нар. Лист“ напада; ми
и не изводимо наше закључење о непријатељ-
и ском држању „Нар. Листа“ према Србима
и из његових напада на „архимандрита
и Ковачевића и калуђера Милаша“; ми лич-
и ности остављамо на страну, па узимамо
и на око држање његово према народу
и српском у Далмацији. Како је то др-
и жање? Ево то се види најјасније из са-
и мијех ријечи „Нар. Листа“, који вели да
и „нема српске народности у Далмацији“:
и Куд ћете јачег доказа за непријатељско
и расположење према једној народности, не-
и го кад јој се биће одрече, кад јој се ка-
и же да је нема. Кад то каже „Нар. Лист“
и Србима у Далмацији, зар га ико (био Ср-
и бин или не) може сматрати за пријатеља
и српског. Познато је, да је био један од
и ближих узрока рату између Маџара
и једне и Хрвата и Срба с друге стране,
и што је г. 1848 тадашњи свемоћни маџар-
и ски народни трибун Кошут казао у пар-
и ламенту маџарском да нема Срба ни Хр-
и вата у земљама круне св. Степана. Ми не
и велимо, да ће због тога што „Нар. Лист“
и није српског држања у Далмацији до-
и ћи до рата између Срба и Хрвата, али
и то је довољан доказ за непријатељско др-
и жање „Нар. Листа“ према Србима. Нама
и другијех доказа не треба, премда бисмо их
и могли довољно извадити из самога „Нар.
и Листа“, а још више из осталијех списа
и онога човјека, који је душа „Нар. Листу“.
и Ту бисмо, међу осталијем, нашли и то, да
и „Срби подудили народ“, да је „срп-
и ска историја пуна најподлијих слика“, да
и су и „највећи свеци српски подли били“
и т. д. Нека по томе суде људи беспри-
и страдни, који нијесу ни у нашем ни у та-
и бору „Нар. Листа“, е да ли овакав начин
и писања о Србима може проистацати из
и пријатељског расположења према њима?

Јасно мора бити за сваког да се Ср-
и би не могу налазити у табору људи, који
и им одричу народност, који им грде исто-
и рију, руже светиње и т. д. Од онога часа,
и како је „Нар. Лист“ унио антисрпски ква-
и сац у народну странку, морала је насту-

пити парница лучења, којом су се Срби од-
и лучили на страну. До даљег владања Срба
и далматинских стоји, да из дојакошње на-
и родне странке далматинске привуку к себи
и здравије и умјереније елементе (српске и
и хрватске), и да образују на здравим и со-
и лидним начелима чистог братства и рав-
и ноправности нову народну странку, у ко-
и којој ће се подједнако љубити и пазити Ср-
и би и Хрвати, а непомирљивим духовима
и око „Нар. Листа“ нека и даље оставе да
и воде племенити рат против српске народ-
и ности у Далмацији.

Још нешто. „Нар. Листу“ пуна су
и уста морала и значајности, и он хоће да
и се пиба непоштење, глупост, слијепи пр-
и кое и безначајност.

Врло лијепо! Но ко хоће да буде
и врховни морални суђаја, тај најприје ва-
и ља да испита своје срце и утробу, јер само
и ће проћи ако му је на тијелу свака пед
и Ахилова пета. „Нар. Лист“ многе Србе
и далматинске назива ружним именима и
и придржава им безначајност. Ми овдје није-
и смо устали да бранимо поједине личности
и — то је задатак њих самих. Али нек нам
и допусте „Нар. Лист“, да га запитамо: ка-
и ко стојимо са значајношћу једнога листа,
и који данас ружи што је јуче хвалио, који
и хвали неког док се његовом помоћу изди-
и гне и оснажи а послеје га куди и гони,
и који једном зада поштеног ријеч а другом
и је погази? Нека „Нар. Лист“ сам на то
и одговори.

На пошљетку „Нар. Лист“ прихвата
и и препоручује Србима далматинским наш
и савјет односно држања њиховог према Хр-
и ватима и према заједничкој им домовини.
и Ми и сад остајемо и остаћемо увјек при
и оном шго рекосмо. Срби у Далмацији, ако
и су се одвојили од „Нар. Листа“, нијесу
и се одвојили од своје браће Хрвата ни од
и народне ствари, јер цијелокупно уредништво
и „Нар. Листа“ још није Хрватска нит је у
и њем сва народна ствар. Срби, поред свих
и немилых појава, треба да траже и да нађу
и с Хрватима у заједничкој им домовини за-
и једничко земљиште, на коме ће сложено
и радити на обезбјеђењу, окрепљењу и раз-
и витку своје отаџбине и своје народности.
и Ми смо им већ казали, и овдје опет по-
и нављамо, гдје се то земљиште, по нашем
и мишљењу, може наћи. Нека се Срби утр-
и кују с Хрватима у одбрану и извојевању
и свијех атрибута државнога права хрват-
и ског, а Хрвати нека од своје стране сви-
и јем силама подупиру развитак народности
и српске у својој крајевини. Тако једини дру-
и ге потпомажући процјетаће и напредоваће
и и једини и други.

„Нар. Лист“ усвојио је само један
и дио од онога што ми припоручисмо,
и т. ј. само оне објаве које се Србима налажу
и а оне, што ми од Хрвата тражимо, он се
и скоро невјешт чини. Но, једино без дру-
и гога не иде никакo. Он, истинна, допушта
и Србима да се „зову и крете како њим и-
и кад драго“, но то допуштење нико није
и тражио од њега ни од његових Хрвата.
и У опште, бесмислица је кад се каже Ср-
и бима: Ми вам допуштамо да се зовете
и како вам је воља, — као што би била
и бесмислица кад би им се казало: Ми вам
и забрањујемо да се зовете Срби. Ту нит
и се може што допустити ни забрањити.
и Него, ако се хоће братска љубав и сло-
и га, онда би требало с хрватске стране не
и само да се допусте Србима да се зову ка-
и ко им воља, него баш сами Хрвати тре-
и бало би свагда да зову Србе Србима
и и никако другачије; па не само то, него
и би требало и у свему осталом (а зна се
и шта под тим разумијемо), што год служи
и укрепљењу и развитку српске народности
и у Хрватској и Далмацији, да иду на руку
и Србима.

Ето услова слози. Ми смо увјерени
и да ће Срби ово прво прихватити; нека
и Хрвати прихвате ово друго, па је мир ту.

Презаимо к „Обзору.“ Код њега не-
и мамо много да се задржимо, јер је он о
и свему другом говорио само не о оној
и што ми у својим примједбама напомену-
и смо, а највише је говорио о Босни и Хер-
и цеговини, којих се ми нијесмо ни дотакли.
и Ми ћемо и сад Босну и Херцеговину за-
и ставити на миру, јер је судбина тихх зе-
и маља под седам печата. Само ћемо „Об-
и зору“ напоменути, да он ести данас за
и право даје новосадским „барбарима“,
и против којих је некада због њиховог др-
и жања у босанско-херцеговачком питању
и онако жестоко устајао. Нијесу данас но-
и восадски „барбари“ они који се бију
и у прси и вичу: сагрјешили! него је то и-
и ести „Обзор.“ Новосадски „барбари“ знали
и су да ће то тако бити, па за то нијесу

могли дувати у један рог, е „Обзором.“

Да завршимо. И „Обзор“ и „Народни Лист“ изводе за себе неке заслуге због држања свог за вријеме српско-турског рата. О томе је за сад најбоље — мучати. Толико се може рећи, да је с њихове стране било довољно лијених ријечи, на чему ћемо ни бити вазда благодарни, но за ослобођење Боине и Херцеговине и Старе Србије пушила се кроз пет вијекова и кроз ово пошљедње пет година само чиста крв српска, и ни један град турски није освојен лијеним ријечма „Обзора“ и „Народног Листа.“ Што су поједини учинили за нашу народну ствар, ми им то никад заборавити не ћемо; као народ борно се само народ српски за своју слободу. То нека се запамти. А остало — како рекосмо — боље је за сад премучати, јер — *infandum iubes renovare dolorem.*

Изјаве Срба далматинских.

X.

Свечано изјављујемо да одобравамо подпуно понашање Срба Буковчана при задњем избору заступника за царевинско вијеће.

У најзадње доба, а много више при задњим изборима за царевинско вијеће, показало се да Срби у Далмацији немогу, барем за сада, заједнички са постојећом народном странком судјеловати.

Задарски Срби зато налазе за сходно, при оваковим околностима, њихов садањи народно-политични програм објелоданити:

I. За сад још не ћемо здружење са Хрватском, јер видимо да стање политично-народно Југославена у Трансјанији јест много неповољније по у Црслајтанији.

II. Ако би се Босна и Херцеговина нашој царевини анектирале, желимо да нам ове земље придружене буду, остајући у савезу Црслајтанскоме; јер би с овим здружењем много користовали се, толико у материјалном, колико у моралном стању.

III. Бити ће наша тежња по могућности подупрати нашу браћу Хрвате у овим питањима, која се не противе нашим начелима, јер их признајемо за браћу и желимо њихов напредак на корист укупне наше отаџбине.

IV. Обвезујемо се бранити, толико народност српску, колико и хрватску, али никако на уштрб једне према другој.

V. Ми, да ово све постигнемо, ослањамо се на наше сопствене узјамне силе, а у оквиру законитом.

VI. Придржавамо си, у случају да би политичке и народне околности врлошом повољније за нас биле, готови бити сјединити се подпуно са Хрватима, разумјевајући увјек под увјетима, да нас они свечано и чинном припознају у свему и за све, што се наше српске народности тиче.

На посљетку икажујемо живу жељу, да се Срби у Приморју договором споразуму, и установе један опћи програм политично-народни; и да сложено оснују једно ново народно гласило, сучише да се по разним мјестима оснивају нове праве народне читавнице.

У Задру, на Илин-дан 1879.

Срби Задарски.

XI.

Г. г. Слубовима „Народног Листа“ у Задру.

Рекли би смо да угледнији Хрвати и Срби, који су се приватним писмима чу-

ли и изјавили Вама са жељом да престанете више блувати отров на Србе Буковичке те досљедно и на све Србе у Далмацији, нијесу имали оног одзива, којему су се надали и којег су изискивали од Вас за мир, слогу и љубав између Срба и Вас Хрвата. Ти угледнији Срби и Хрвати, мимо, ако су такви, тражили су од Вас не само да престанете вријеђати понос, значај и име Срба у Далмацији, него и још опозовете свечано наменену нам увреду, коју дубоко осјећа српска душа, да бацивши у бездан тај небрачки и срамотни поступак чинима докажете да само уз Србе можете се надати у Далмацији правом напретку против туђинштине, на концу помрзљивим изразима да пружите брацку руку Србима који од Вас не бјеже, по једино траже да их признајете и браните. Јесте ли све то испунили? — Узмимо Ваше гласило број 58 и 59 који су изашли послије Вашег одговора на приватна писма, која сте примили од угледнијих Хрвата и Срба.

Господо око „Народног Листа“! Подло издајство, несретни бирачи Обровачки, погазили свој образ, издали славни народни барјак, црна ставка, неоправдани чин то су ријечи које нам ушн вријеђају и послије споменутог Вашег одговора, то бож да нећете више то спомњати, ријечи које вријеђају сваку српску душу тим више што нам долазе од еродне браће без икакве темеља и неистините. Подло издајство није, опет Вам кажемо, када Вам Срби очито рекосмо: нећемо Кланџа, који нас је преварно и збрисао са свијета; дајте нам другог нашег човјека. — Несретни бирачи Обровачки нијесу, када раде да свој опстанак обезбједе, не дају повјерења човјеку, који га код њих више не ужива. — Погазили свој образ нијесу, па че су га освјетљали пред бестраственим свијетом, који увиђа да су Срби Буковички оно баш и урадили да сачувају свој чисти образ, изашли на име на браник српске миле наше народности. — Издали народни барјак нијесу, па че су у свој сјаности подigli онај народни барјак, који је назад неколико година весело се лепршао по цијелој Далмацији, под којим су се брацки окупљали Срби и Хрвати, па кому је до слоге, љубави и јединства, нек за њим полети, као што смо ми у добар час и поћели. — Црна ставка за Србе није, већ за Вас, који сте ју проузроковали вашим гријесима гонећи Србе у Далмацији. — Неоправдани чин није, јер и човјеку се опрашта када врх себе другога убије. Исти га закон оправдава и сваке га казни ослобађа.

Господо „Народног Листа“! Изнијесте свијету имена оне наше браће, која Вам друга не бираху, као тобож за подргу и посмијех. Грдно ли сте се преварили! Чумо за Србе Буковичке у опће, а ето сада познајемо из близа и оне који су освјетлили образ својих бирача и све браће Срба у Далмацији. Та смо имена дубоко усадили у наша срца, златним их словима уписали у књизи наших најмилијих успомена, коју ћемо као најсветији аманет нашој ћеди предати, да и она опет вјерно преда потомству. Што не могосмо од других дознати, то ево преко Вас чујемо, на чему Вам благодаримо и признајемо да је то једина услуга, коју нам учинисте послије толико година.

Господо „Народног Листа“! Вашом пјесмом у подлиску Вашег гласила број 59 нехотице ваља објелоданити у цјелини Ваш програм према Србима у Далмацији којег смо ми и прије познавали и против којег ето данас устадосмо. У њој неки Иван Србозуб, или да боље речемо

и од прибрежја његовог до Адријатика.

То исто потврђује Страбон (Strabon), који говори, да је Илирик садржавао сав онај простор земље, који се од дунавског извора до његовог ушћа с десне стране пружа, то јест Рецију (Rezia), Норик (Norico). Панонију (Pannonia) и Мизију (la Mesia). Strabon lib. 2.

Ево како су римски цареви увеличили Илирик. Веспасијан додао је Илирику Тракију — Тројан Дакију. Велики Константин *) одузео је Илирику седам држава, које је изнала Тракија, но му је међутим додао других седам, а те су: Македонија, Тесалија, Акаја, два Епира, Превада (Prevalitana) и Крета, тако, да је онда Илирик имао седамнаест држава.

По раздјељењу римског царства, на источно и западно, био је између два царства раздјељен такође и Илирик. Источно царству дано је једанаест држава, а шест је остало западном.

У почетку VI. стољећа узеше Илирику Норик најприје Готи **), а по том

*) За вријеме Константина год. 300. Срби су живјели у нижњој Панонији. Види мој превод у Седмци Бр. 24. год. 1854. из „Мауро Орбини“ (Mauro Orbini).

**) На страни 206. Мауро Орбини каже, да су Готи Славјани год. 495. завладали с Далмацијом — а Јуриј Венецијин доводи, да су — Срби — звали Готима. Види мој превод у Седмци Бр. 22. год. 1852; Бр. 1 и 5 год. 1853.

Србобдџер узима у подргу и посмијех најсветије ствари, дичне успомене, славна предања српског народа. Таково шта налази наравно бесплатог простора у Вашем гласилу, па че добија почасно мјесто. Није ли дакле истина све оно што смо рекли на крају наше друге изјаве? — Шта више обезбачисте манастире, средште светније српског народа, којекаким пријевима их опрните, да Вас данас збиља морамо назвати нашим заклетим непријатељима, и калуђере, оне будиоце народности, оне бранитеље наше вјере, оне чуваре наших светиња, оне будитеље књижевности наше немиле нагрдисте. А зашто? Што из њих не излази хрватска ријеч, хрватска народност, обраба за хрватско право и пјазва да су Хрвати. Је ли тако? Нека свијет суди.

Господо „Народног Листа“! Ово су догађаји иза Вашег одговора угледнијим Србима и Хрватима у Далмацији. Ово су обећања дата им да ћете се оканити надаље вријеђати Србе у Далмацији. Ти угледнији Срби и Хрвати могу се увјерити већ једном на којој страни стоји кривница када ето њихова молба не нађе повољног успјеха а наћи га не ће никада, док Ви будете вашим гласилом управљати, како сте на Вашу и на нашу штету започели, док међу Вама буду они мантијаша, који протежу хрватско право чак, Боже им опрости! и на Црну Гору, док будете напонаји овим истим духом прекроведебитске Вам браће, који на све грло вичу: Нема српског народа, Regat Србија и т. д.

Господо око „Народног Листа“! Ми Вас кумимо Богом, освјестите се већ једном, признајте Ваш гријех, покајте се и ето нас опет с Вама. Не ћете ли тако, а Ви нас не вријеђајте, не спомњите нас, радите једино за Ваше хрватско право, а ми ћемо за наше име, за наш опстанак у Далмацији. Не ћете ли ни овако, тада знадите да малакати нећемо и у то име велимо Вам: до виђена!

Котор, 23. Јула 1879.

Срби Которани.

XII.

Браћи Србима которским.

На жалост, као и на штету свега Југословинства примјетисмо и ми да „Н. Лист“ има неко вријеме одрече се свог светог позива, одрече се сабраће, која много допринијеше његовом постанку као и опстанку.

Да како, његово неблагодарно и непристојно понашање према нашој браћи Буковичанима, који не хтједоше:

„Ни по бабу ни по стричевима,
Већ по правди Њота чистогота.“

изава и у нама опће негодовање и гнушавање над онијем простачким нападајима и називима.

Ми православни Срби, из древнога Дубровника, мјеста у којем је сваком слободно клањати се западу, југу или истоку, називати се именом којим хоће, ће је свачија светиња имена народног у оној цијени држања, као код истог шљедбеника; јер свјестном грађанину дубровачком, „брат је мио које вјере био“ и није му до раздора, већ до братске слоге, и у једној мисли уједињења свега Југословинства, појимајући: да „братска слога све умнажа ствари, а неслога све поквар“ здружујемо се с вама и сваки братом Хрватом, који наша права признаје и име нам поштује.

Здружујући се дакле с вама, отказујемо људма „Народног Листа“ сваку заједницу и помоћ све докле, док не оду-

Франки. Остатак западног Илирика би поплаћен и опљешен од варвара; но пошто га је преотео цар Јустинијан, сједини га с царством и са источним Илириком. Од то доба грчки списатељи називаху Далмацијом све оне државе, које су прије припадале западном Илирику.

Садашњи Илирик готово је између оних истих граница, у којима га је цар Јустинијан свео, то јест: обухваћа Јапидију, Либурију, Далмацију, Илирик властити, Преваду, Арсанију, Дарданију, садашњу Рачију, Мизију и Дакију, садашњу Србију и Бугарску, стару полудневну Панонију између Саве и брда пилерских, садашњу Босну и Хрватску, најпослије посавску Панонију, садашњу Славонију.

Хрвати су становали у оној крају Хрватске садашње Пољске, при којем је од запада (О.) граничила Германија, а од југа (S.) Турција (Turcia) садашња Унгарија. Срби пак граничили су с Хрватима. Из ових предјела покретнују се Хрвати и Срби, пређоше Дунав, отпразни своје посланике Ираклију цару истока с молбом, да их прими под своје покровитељство, и да им назначи земље, у којима ће становати. Ираклије који је због посљедњих од Серапина над њим одржаних победа ослабио био, пристане на то и даде им Далмацију с условљем, да потјерају Аваре који су је били посвојили.

Када је у VII. (? прев.) стољећу био разурен Солин, врховни магистрат који је ту стојао, премјестио се у Задар (? превод.) Знамо из повјеснице да су Авари били

стану од свог небратског пресја нама понашања, а вама овиме дајемо пуномоћу да можете, у име наше сваки допше или пјазву потписивати, у обрачу част и имена српског.

У толико примите и братски отпздрав од потписаних у име дубровачких Срба.

Нико Бошковић, Ђорђе Гркавац, Ресто Мичић, Ђорђе Н. Ковачевић, Петар Олујић, Никола Бабић, Петар Ђураковић, Тома Јефтановић, Симо и Стево браћа Мариновић, Богдан Берберовић, Костантин Матијашевић, Мило Ђуковић.

У Дубровнику, 12. Јула 1879.

XIII.

Браћи Которанима!

Прочитавши Вашу изјаву о осуђивању задарског „Народног Листа“ и о одобравању гласовања буковичких Срба, ево се радо и ми одазивљемо.

Што се тиче „Н. Листа“ и људи, који му правац давају, узалуд се ријечи троше. Ко га је пратио у пошљедње доба, тај мора признати да је све дрскнији у ширењу хрватске пропаганде на штету Српства на нашем приморју. Србину не даде ријечи прословити о Српству у Далмацији. Ко није уз њих, тај је издајница, незналица и слично. Најновије пак његово фанатичко нартање на дичну нашу браћу Србе буковичке показује, каквим је осјећајима задахнуто то гојенче од стране његовијих патрона. На те осјећаје Србину је најприличније презрењем одвратити.

За сретно дјело које извршише треба буковичким Србима братску руку пружити; треба им свечано захвалити што су увријеђени српски живаљ у Далмацији задовољством испунили оборивши у Далмацији једнога од патрона „Нар. Листа“, тумача његове протусрпске политике на рајхсрату; треба им честитати, што су, презревши тероризам све друштвене „Нар. Листа“ мушком старом српском одважношћу први покренули коло, у које треба да се сви ухватију од Задра до Будве.

За то част нам је овиме Вам изјавити, да и у име наше можете радити што одговара части и интересу Српства приморског.

Георгије Томановић, кап. поморски; Филип С. Томановић, капетан поморски; Шпиро С. А. Томановић, кап. поморски; Божа А. Томановић, капетан поморски; Марко Томановић, трговац.

У Лепетане, 14. Јула 1879.

XIV.

Браћи Србима града Котора!

Великим одушевљењем српским, прочитамо Вашу изјаву против нападаја „Н. Листа“.

Његово неправедно и непристојно понашање према нама Србима у Далмацији у велико нас је озлоједило да се више не може баш сносити, те и ми Срби ове опћине против неправедног нападача и заклетог непријатеља српског уз Вас пристајемо да мушки обранимо име и потлачено право наше.

Дајући овим дакле неповјерење „Н. Листу“ у исто доба дајемо овиме Вама пуномоћије, да нас у истом предмету праведним начином слободно заступати можете.

При том примите наш братски поздрав при сретном заузећу по нас Србе у Приморју, честитајући добар и поштен успјех.

За Србе кртојске:

Драго Лакичевић, начелник; Лазар

непријатељи градова, и да их разориваху предочијући непостојанство својег становања у колибама, ма каквом уживању. —

Хрвати су мало прије Срба дошли у ове предјеле (Porfirogenitus Cap. XXXI. et XXXII.). По овоме свједочанству Фарлати (Farlati Tom. II. pag. 318) доводи, да кренувши Хрвати из Сармације, прођоше кроз Панонију, пређу брда Бебији (Bebii), и бијући се неколико година против Авара, најпослије их еротјерају и овладају. Мало доцније и Срби пређу брда Ардији (Ardii), који заузму горњу Далмацију, отевши је истим Аварима. Од списатеља франачких, Eginhard de gestis Ludovici Pii ad ann. 818. 819. 822. 823. дознаје се, да је Либурија била већ одвојена од Далмације, и Србија да је била нова држава, која је граничила с Далмацијом средиземном или загорском (mediterranea o transalpina). За то Фарлати (Farlati Tom. I. pag. 123.) дијели Хрватску на приморску, средиземну и унутрашњу (interrannia). Приморска је граничила на сјеверу (N) спланинама (colle Alpi), на западу (O.) са Истријом и с градом Алвоном (città di Alvona), на југу (S.) с морем, на истоку (E.) с ријеком Цетином и са Србијом. Среди земна заузима је страну старе Јапидије (Japidia) и полудневну страну Паноније; а граничила је као и данас на за-

Костих, парох; поп Стеван Костих, парох; Лука Старчевић, парох; Нико Лакчевић; Јово Лакачевић, присједник; Андрија Бучић, учитељ; Андрија Бринић; Васо Ракиновић.

Кртоле, 15. Јула 1879.

XV.

Уредништву „Гл. Црногорца“ Цетиње.
(Телеграм).

КНИН, 23. Јула. — Имајући прије свега пред очима ошћу корист и слогу Срба и Хрвата сажаљевали смо раздор случивши се задњих избора на Бенковцу; али видећи непристојно и несмислено нападање „Народног Листа“ и свих оних, који, без испитати чини је кривица, не-братски нападају на Српство у опће а о-собито на браћу нашу бираче Буковичке, у одбрану нашу и њихову подижемо свој глас укоравајући нападање а одобравајући бирачки поступак прамом особом д-ра Кланџа. Недостојан је био од Срба за заступника бирати бити, нетом је своју устеменим и писменим обећањима помањкао, тер себе парцијално Хрватској посветио, а Српство у Далмацији издао и кроз свој орган за-нижао. Живјели крстањско-обровачки би-рачи, који знаду уважити што су и пока-зали на јавности, да неправду рушати треба, у чем, што буде могла, помоћи ће и Српска омладина Книнека.

XVI.

Уредништву „Гл. Црногорца“ Цетиње.
(Телеграм).

ВРЉИКА, 27. Јула. — Изволите писати ову брзојавку управљену јуче „Народном Листу“ у Задр:

„Опћина ова тумачећи јавно мишење свог укупног грађанства свечано просве-тајује супрот вашем неовлашћеном насте-рању на Српство, које је наше и које нас-тавља, а малодушном повијању нашем испред латинство-талијанства, које је туђе и које нам биће народности руши. До ва-шег освешћења одричемо се вашег листа.

Врљика, 25. Јула 1879.

Начелник Иван Беговић.

Политички преглед.

Свијет терет свалио се с груди мно-гијема на западу, када су поспуруно ра-зобрили да је руска војска са свијетом изишла из Источне Румелије и Бугарске и вратила се кући у Русију. Многи то нијесу хтели вјеровати све до пошљеднега часа, и све су некако зблди да ће бар један војник руски остати у Бугарској. Но кад је стигла званична и потврђена вијест да је пошљедњи војник 22. ов. м. отишао из реченијех крајева, тада се мно-гијема разведри пред очима. Из тога се види најбоље, колики страх влада на за-паду од војне силе руске! С почетка се поговарало, да ће ипак три регименте о-стати у Бугарској као пратња комисијама, и то је у велику брзгу бацило многе. Сада се пак зна да су се и те три ре-гименте вратиле у Русију.

Нова влада бугарска већ је отпочела своју радњу. Министарство бугарско издало је програм, који носи на себи чисти тип народни. Уједино је закључила влада, да издаје официозни лист, око кога ће се о-купити сви Бугари који желе видјети Бу-гарску унапређену у народном духу. Ово је већ и учињено и изишао је први

паду (О.) са Крањском, на истоку (Е.) с Босном. Унутрашња је то, што Панонија посавинска, међу ријеком Дравом и Савом; граничила је на западу (О.) с Нориком, који се држи неколико Штирије и Кар-интије; на истоку (Е.) с Дунавом, који савијајући се к југу, дијелаше је од У-гарске земље, у којој живљаху у једно вријеме Јазиги Метанастни (Jazigi Me-tanasti), — ова страна Хрватске изгу-бавши старо своје име, зове се данас Сла-вонија.

Србија дијелаше се на двије Србије: на Србију оловрдеку — с ове стра-не брда (Cisalipina), и на Србију пре-ловрдеку — с оне стране брда (Transalipina). Оловрдека почињала је од ријеке Петине и пружала се к истоку (Е.) до планине Скардо (Scardo), која је дијелаше од Дарданије, и до Дри-на *) који је раздвајаше од Арбаније. Ова је Србија била раздијелена на четири ди-јела, на: Захумију (Zaculmia); Требиње, (Tribigne) и Коначи (Co-nali); Диоклеу (Dioclea), и Паго-нију или Неретву (Pagonia o Na-genta). Прековрдека обухваћала је сав онај простор, који се од далматинских бр-да пружа до Саве, и идући низ Дунав, горњу Мизију. Она страна Србије пре-коврдеке, која је имала на сјеверу (N.)

број тога листа, који носи наслов „Цело-купна Бугарија.“ Већ сам наслов казује којим ће правцем ударити овај лист. Он ће тежити за јединством народа, по не ће сметати с ума међународни положај, у који је стављена кнежевина берлинским уговором.

Кнез бугарски примавући заступнике странијех сила на свом двору рекао им је како ће он настојавати, да Бугарска буде постојбина реда и законитости на балканском полуострву. Заступници су од своје стране свечано обећали кнезу да ће њега и владу његову потпомагати у свему што се буде клонило на напредак и ста-гостање бугарске кнежевине, а не стоји у опрједи са међународним уговорима.

У Цариграду је министарска криза свршена на велико незадовољство запад-нога свијета. Не само да је пао Кередин-паша са својим програмом коме су кумо-вале велике силе западне, него је и ве-лико везирство укинато. На мјесто тога постављено је, као и у другим државама, пресједиштво министарства, и за пресјед-ника наименован је Аариф-паша. С Ке-редином пао је и друг му Каратеодо-ри-паша. Старо-турска партаја опет је по-стала господар у Цариграду, и у томе ле-жи најзамашније значење ове нове ми-ене у Цариграду.

Запањачки листови плачу за Ке-редином, хвалећи у њему све способности једнога државника, који је могао здравим реформама спасти Турску од пропасти — као да има иког на свијету који би у стању био да заведе реформе у Турској. Сада се опет држи да ће опет у Цариг-раду наступити харемска влада. Снајве-ћим огорчењем изражавају се о овој ми-јени листови француски и енглески. „Жур-нал де Деба“ приказује Аариф-пашу као човека од слабога карактера и слабих спо-собности. Његов избор значи, да султан хоће сам лично да влада и да управља. Одавна је порта постала сјенка, сад је пак и та сјенка ишчезла, и боље би било да се од сад мјесто „порта“ каже „палата“. Са избором Сафет-паше за министра ино-страних дјела задовољан је исти францус-ки лист, но слабо надање полаже на њега док је у друштву онаких људи и под неограниченом самовољом султановом. „Тажме“ се изражава доста благо о но-вом министарству и хоће да се причека док се оно на дјелу не покаже какио је. На против владин лист „Стандард“ овако пише: „За мало, па ће Аариф паша усту-пити мјесто Махмуд-Недим-пашин, који је цијелу ову попару сварио, чим је стигао у Цариград. Куд год погледамо по Тур-ској, свуда је политичан, друштвен и ин-пандијски дар-мар; у Цариграду већ је превршило сваку мјеру. Има већ неколи-ко мјесеца како нема никакве сагласно-сти између палате и порте. Кередин са својим реформама не може ништа да ура-ди. Воља Абдул-Хамидова свагда продрије, кад ваља зло учинити. Ономене пријатељ-ских сила не слушају се. Већ се пого-вара, ако то тако и даље потраје, да ће се Јевропа морати на ново улетати у турске ствари. Питање је, како ће европ-ске силе примити ову нову министарску мијену. За Француску кажу да је већ из-јавила преко својег посланика, да не ће припознати никакву промјену на влади, догод се грчка ствар не расправи. За Ин-глешку кажу да је протестовала против збачења Керединова, докле се год не види шта ће бити с његовим реформама.“

Међу тиме, нови пресједник мини-

Саву, на западу (О.) Хрватску, на југу (S.) далматинска брда, на истоку (Е.) Дрин, зове се Босна, по једној ријеци која преко те земље тече; а страна Босне полудневне, зове се Рама, такође због друге ријеке. Наслов (titolo) од Раме, узимаху угарски краљеви. Друга стра-на Србије прековрдеке, која је имала за сјевер на западу (О.) Дрин и Скардо, на сјеверу (N.) Дунав, на истоку (Е.) Бугарију, на југу (S.) планину Емо (Емо), сачувала је своје име, Србија. Но од ове исте Србије јужна страна, до-би име Рашија, по једној ријеци, која је кваси.

Из овог дознаје се, да је Србима и Хрватима Далмација, са свим готово ње-зиним покрајинама које је имала cis et ultra montes, припала, а име Дал-мација остаде при неким прибрежним градовима, који су остали у власти источ-них царева. Тако дакле под господарством Славјана била је Далмација раскомадана на три дијела: један је запао Хрватима и назвао се Хрватска; други Србима, и назвао се Србија; трећи остаде источ-ним господарима, и сачувао је своје име Далмација. Од тог времена Славјани вишековито установише се у Далмацији, ко-јај дадохе свој језик, обичаје, законе и топографичка имена, као што свједочи Прѣборородни (Porfirogenitus, Cap. XXX. XXXI.) —

У Котору 1861 год.

Прево
Ђорђе Срднћ

старства турског, Аариф-паша, разаслао је циркулар свијема заступницима турек-ијем на страни, у којем наводи како је пукило било да се укине велико везирство, јер султан хоће јаче да притегне колане.

Аустро-угарско министарство иностр-них дјела оповргава вијест о уласку не-коликих аустријских комисија у санџак новопазарски. „На темељу поузданих — пише Фремденблат — са званичне стране добивених извјештаја можемо увјерити, да до овога часа никаква војска аустро-угар-ска није прешла преко границе санџака новопазарског и да баш сада ради у Са-рајеву аустро турска војна комисија.“ Овом оповргавању дао је повод извјештај ва-лије косовског, који је јавио у Цариград да је аустријска војска прешла преко гра-нице и да ће је по његовом суду бити до-четир компаније. Турска влада искала је на то објашњење у аустро-угарског посланика у Цариграду. Овај одговори да не зна ништа о томе и да ће се тога ради обратити с питањем у Беч.

Турски војни комисар Хусни-паша који се има договарати с аустријским комисарима о поседи новопазарског сан-џака, стигао је већ у Сарајево и догова-рања су отпочела. Као што неким листо-вима јављају, главно је при тим договара-њима то, гдје ће се смјестити и укона-чити аустријска војска. Погодба априлска о поседи Полмља свршена је ствар и о томе не може бити разговора међу коми-сарима, само је сад питање о смјестити. Касарна нема у цијелом Полмљу нигдје. Што има кула и караула, то се по април-ској погодби мора оставити турском ае-керу и турским чиновницима, а војска а-устријска мораће се уконачити по при-ватнијем кућама. Но ту је опет страх од становништва, у које се не може имати поуздања, нарочито не у Турке, који због својих харема и вјеројаконских обичаја не трпе странца у кући. Не остаје ништа друго него погодити се с појединим општинама, да оне смјесте војску како знају.

Другом једном листу телеграфају из Сарајева од 19. ов. м. да ће преговори између комисара аустро-турских ско-ро бити довршени. За сад још није утврђено, да ли ће комисију, кад пође у санџак пратити турска или аустро-угарска војска. Држи се да је највјероватније, да ће прат-ља бити мјешовита и из једнаких дије-лова турске и аустро-угарске војске са-стављена.

Д о п и с и.

С Крке, на Огњену Марију. — У Далмацији нашој ово дана заиграло се чисто крвно коло. Гдје се год двојица са-стају ту се развије живахан говор о зад-њим изборима за царевинско вијеће, који ће постати, по свој прилици, нека обртна тачка у нашем политичком живо-ту. — Има већ неколико времена да се пореметла та дерна слога између Срба и Хрвата, али свијесни људи с једне и с дру-ге стране гледали су да се ватра не рас-плаљује, тражили су да сведу страсти на разумнији правац или да се бар, колико толико, раставимо мирно кад смо већ по-чели веселити сваки својим путем. Ми оч-ито изјављујемо да нијесмо међу оне, који се препану чим чују какав одушак са ср-ске или хрватске стране. Ако ми Срби и наша браћа Хрвати будемо имали нужне услове за политички оцетанак, што се мо-же виђети тек у будућности, садашње на-ше стање изгледа као неко буђење иза дуговјећнога сна у ком смо силомце дри-јемали, иза кога ће доћи нов живот у ком ће пћи сваки својим колосеком са оном мирноћом, која долази из самопоуздања у своју стварну и моралну снагу. Послије оваког дугггг сна у ком су преко нас пре-скакивали најдивљи народи што их по-вјесница броји, није чудо ако је наше бу-ђење грчевито, тим више да док ми отва-рамо очи, већ видимо друге народе гдје уживају сва блага просвјете и слободе пак би хтели и ми да што прије сједнемо им уз колено. Из свијех знакова што су до-сад избили на површину, види се да се и Срби и Хрвати напињу ко ће кога пре-тећи, али ту добра воља није баш једина чињеница, већ ту су нужни други услови који нам могу олакшати посао и помоћи нам да дођемо до жељена циља.

Узевши у обзир данашње стање ства-ри Срби очито стоје боље него Хрвати и тек тако може се разумјети умјереност Срба којом одговарају на изазивања Хр-вата, који у том више пута и незнају ил неће да знају ни за пристојност. Имајући на уму што смо горе рекли, ми баш не-замјерамо сваку нашу браћу Хрватима, тим више што сваки дан њихов је поло-жај жалоснији а заоста ни у даљој будућ-ности неће процјевати ако се на вријеме не тргну. Рекосмо да Срби стоје боље него Хрвати, а зато нам јамчи независнос двију ерских кнежевина на балканском полу-оток у које су се прекалиле кроз толика столећа из чега може се и сад већ знати да је Србима осигурана политичка будућ-ност, докле Хрвати још једнако стоје у за-висности које од Беча које од Пеште.

Вјечито трчање у Пешту часе бака, час појединих престојника најбољи је до-каз тому, а која је њихова снага, види се што нијесу кадри ни Крајину присвојити, а о Ријеци немију ни писнути. Да нас о-колности не силе на збиљу, чието би се насмијали заносу хрватском којим полетје-ше да хрвате Босну, Херцеговину, Србију, Црну Гору, а нијесу кадри ни из своје куће ишћерати невољу, већ пријају равно-душно таке заштитице, за које и ми пр-венимо због њих. Доста је промислити на крајинске шуме и на одговор што га до-бише у Пешти кад су полетјели били да и они реку коју о источном питању. Баци ова њихова понижујућа морална потчиње-ност чини, да и они траже на коме нека-лити свој јед, а незнајући на кога нава-лише на браћу своју Србе а особито бје-не против Срба с ову и с ону страну Ве-лебита. С једне стране Старчевић а с дру-ге Павлиновић ударише „во свија гљашкаја“ у грдје на које Срби одговораше достој-ним мучањем. Каже се за Старчевића да му, преко године, често мозак гори; била ил небила истинита ова тврдња, свакако се види, да овај памфлетиста није при се-би, јер дочим и сама помисао на божан-ствене производе старе грчке умјетности надимље груди сваком „ком прија што је жив“, он се сам, у свом бјеснуду, баца блатом на Грке за које каже да су кадри били само чеврљати и стругати камен ког је могло шкоропити и мазати свако песто. Ко год се сјети Апола у Белведеру и го-вора Димостеновог за вијенац, тај се мора увјерити, да овака диничка грдња могла је потећи од човека, ком је окаљана и памет и срце. Павлиновић наравно није хтио изостати иза свога мештра, те смет-нув с ума Мароцију и Теодорџ и кра-сна дјела лијене Лукреције Борђа којима је испреплетена његова црквена историја, стаде нама замјерати да почитујемо за свеце оне које он сматра да то нијесу за-служили. Овакови сокачки нападаје на сво-што је српско и православно наравно да је морало увриједити Србе који су про-тив тога просвједовали, али вагда умје-реним начином. Најпрви корак у Далма-цији, у том смислу у колико ми знамо, учинио се баш приликом првијех избора за царевинско вијеће, гдје Срби бенковач-ког, крстањског и обровачког котара, по-тражише од дра. Кланџа, који је у том котару кандидирао, да својим утицавом за-узда Павлиновића у његовом бјеснуду и да у „Народном Листу“ у опће изостану они изрази које ће његов уредник бити сигурно покунуо по стариграчком сме-тишту. Др. Кланџ обећа али нествјерно; Павлиновић устараја ширити брзотиском „Н. Листа“ своје пасквиле а у уредниш-тву размеће се још једнако онај пона ком је сва врлина цесовати тако да се у том може натјецати са ма којом инларицом. Др. Кланџ ил је могао ил није могао за-уздати Павлиновића и удавити Бјанкић од уредништва; ако није могао, бијаше чието исповједити своју немоћ, и онда би смо знали докле смо допрли с њиме; ако је могао а није хтио, љуто се преварио и погријесио јер је углед Н. Листа спао дотле да га броје међ сокачке листове. У парламентарноме своме дјеловању др. Кла-ић пак ни најмање се није обазрео на же-ље својих српских бирача, јер смо га ви-ђели да се са неком остентацијом уписао у делегацијама међу говорнике који бра-нини Андријасевићу политичку, дочим зна да његод је Србина, сваки се изразио против те политике. За луду је ту сад дозивати у помоћ диалектику кад дјела јасно гово-ре да окупацијом гледало се бацити срп-ско питање што више на траг и Србе о-штетити што је више могуће, те по томе није морао гласовати са онима који тра-же да стану за врат змији славенској, као што рекоше у своје вријеме. На сваки на-чин лекција коју Срби очатише др. Кла-ићу уздамо се да ће и њему помоћи јер ће се бити сјетити да Срби имају очи не само за плакати него и за виђети. Еле сад кад се дође до других избора, Срби запи-таше рачун у др. Кланџа о његовом дје-ловању, али павлиновићев башибозук Бјан-кини, ког је он био послао мјесто себе у котар, незнаде га ничим оправдати и на то Срби бенковачки, крстањски и обро-вачки изјавише једнодушно да неће гла-совати за дра. Кланџа већ опет по својој старој навика љуцки запитање другог кан-дидата. Средишњи одбор у Задру не хће знати за промјену већ рече да Кланџ мора ту бити изабран. Питамо сад ми, који је тај који би силом се хтио наметати за посланика онима који га неће? Ко је дао то право тако званом средишњем одбору да заповједа слободним људима: бирајте овог или оног без да су увјерени о њему они, који га морају бирати, и још предла-гати човека који нествјерова што је обе-ћао? Ми зато чудимо се дреки „Н. Лис-та“ који је дивљачки развалио уста на крстањске и обровачке бираче, од којих сваки вриједи најмање толико колико и један члан тако званог средишњег одбора у Задру. Да ли Хрвати налазе и то пра-во, наметати немиле кандидате слободним људима, у гласовитој Тримировој пове-љи? Али колико вриједи Тримирова по-веља толико је вриједила и тврдоглавост средишњег одбора, ком Срби одговораше

избором др. Иванова. Овим избором Срби доказаше да су вољни и да су издори емоционалне дјеловати и да неће пуштати Хрватима на милост и немилост своју народност за коју су вијековима крв своју дали, а на пријетње хрватске о тобожњој освети, Срби се смију јер знаду докле допире хрватска снага; тим пријетњама Хрвати продужују ивицу игру коју заигра посљедњи њихов краљ Јевђевић Кватерник кад погину обучен као какав панагај. Нек пријете колико их је воља.

Ми као Срби придружимо се браћи пашој бирачима котара бенковачко-задарског одобравајући подпуно њихово свјесно и достојно поступање, као што презиремо рику «Н. Лиета» у ком су се одомаћили изрази за које би погрешно и ма који загребачки пандур.

Домаће вијести.

Цетиње, 27. Јула.

— Данас око 10 ура прије подне држано је у овд. манастиру благодарење за Њено Величанство царицу руску Марију, која данас слави свој рођени дан. О благодарењу чиноподјетствовао је Њ. Вископреосвештенство г. митрополит Иларион с протом и ђаконом, а присуствовали су Његово Височанство Књаз, царскоруски министар-резидент г. Јонин са секретарем резиденције г. Шпајером, државни саветници, министри, велике судије, многи државни достојанственици и велик број побожнога народа

Књижевност.

Од дотичних писаца и издавача стигле су нам у течају ове недјеље слиједеће књиге:

Какво с'ме, догд' с'ме стигнали, и какво трбба за напред' да правим' нас Българитѣ. Кратка расправа по повод' на коронаванјето на Н. С. Александра I. Българскій Князъ отъ С. Н. Мыларова. Търново 1879.

Зоологија. Написао Оскар Шмит, професор зоологије у Страсбургу. Превео Владо Арсенијевић, професор српске учитељске школе у Карловцу. Са 45 слика. Нови Сад. Издање штампарије А. Пајевића. 1879. (Књиге за школу и народ свеска шеста. Четвртице природних наука).

Јелка. Новела Косте Ристића. Издаје Српска књижара Браће М. Поповића у Новоме саду 1879. (Библиотека за женски свијет. Свеска IX).

Припослано *).

СРПСКОЈ ПРАВОСЛАВНОЈ ОПШТИНИ СКАДАР.

Т. П. О. Цетиње, 24. Јулија. — Поштована општина! 10. пр. м. написао сам допис у «Гласу Црногорца» у коме сам између осталог навео да ви слабо пазите на оно што је свакоме Србину најсветије; а то на српски језик и обичаје.

По вашем одговору видим, да сте се нашли јако увриједени. Но треба да знате, да ја то нијесам урадио са зле, него из добре наміјере; јер сам се темељно увјерио да сте слабо на свој родни језик пазили. Свједок је овоме сваки онај беспристрасни Србин, који је имао прилике у вашој општини неколико дана провести.

По вашем одговору ви мене нагоните да вам јавим одкле сам се увјерио да ви слабо пазите на свој родни језик — то сам се увјерио код опшћег фамилија, које су највише пазиле на свој родни језик, али се опет нијесу могле оградити од арнаушине. Говорио сам с овом ђецом која нигда Цинцари била нијесу већ поријеклом прави Срби, но почем је намјера моја била навести вам погрешку у коју сте е дана у дан све више упали, то нећу да вам именујем фамилије, нити ђецу чија су била. Јер намјера моја није била нит је сада, водити е вама препирку, него као што рекох пријатељски опоменути вас да се поправите.

А мислим да је дужност сваког Србина, чувати један другог да не гријеша, а највише непуштавати да у ону ману упада која се највеће народне светиње — језика тиче. По томе сам и ја узео за дужност вас опоменути.

Знам да је истину тешко поднијети, е и народна наша пословица каже: «Права ријеч мучна рана». Но при свему томе не љутите се кад вам се истина рече. Навикните се истину примати, па и ове и прве моје ријечи примите за братске, искрене и пријатељске опомене. Сада ви и опет топло препоручујем српски језик и обичаје. Боже дај да се у томе и код

вас брзо поје напријед, то је била и остаје жеља моја.

Завршујући ово неколико ријечи, Вас братски поздрављам, и прекидам даљи говор о овоме.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

ЦАРИГРАД, 22. Јула. — Намењеновање министра турског за Цетиње предстоји. — Султан је одобрио Керемдину и Махмуд-Пашини мјесечно 15000 гроша свакоме.

ЛОНДОН, 22. Јула. — Евакуација Бугарске са свијем завршена. Пошљедњи транспорт руски отишао из Бургаса 20. ов. м. — Из Каптауна јавља се да је Ченсфорд поднио оставку.

ПАРИЗ, 22. Јула. — У Парису данас је свечано откривена статуа Тјерова. Силан свијет окупио. Жил Симон држао је похвалну бесједу Тјеру одавши му признање као историчару, државнику и ослободитељу домовине.

ЦАРИГРАД, 24. Јула. — Сафет стигао. Питање о ферману египатском са свијем поређано.

ЛОНДОН, 24. Јула. — Парламент усвојио је изјаву захвалности војсци у Афганистану. Комора усвојила кредит за рат у Африци. У комори Смит изјавио да он не зна да је флота италијанска отишла у залив Бенику. Адмирал није добио за то никакав нарочити налог, него је чинио то као обично ради вјецбања флоте.

СОФИЈА, 24. Јула. — Влада бугарска изјављује да је над више округа прогласила опсадно стање као предохранујућу мјеру против разбојништва.

ЛОНДОН, 26. Јула. — На банкету једном, приређеном у почит кабинету Виконсфилдову, рече Виконсфилд да је берлински уговор потпуно изведен. Цар се у овом часу савјетује са свијема великијем силама да осигура мир на истоку у случају новијех опасности. Кабинет берлински нуди довољне изворе за све могуће случајеве. Реформе турске закашњене због инвазије (?) која је понустила нема неколико дана, и због тешкоћа другјех.

ПОШТАРСКИ

ЉЕТНИ РАСПОРЕД

поласка и доласка пошта, од данас до свршетка Септембра 1879.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња: у понеђељак, у четвртак и у суботу. Предавање до 11 ура у јутро.

Долazi из Котора у понеђељак, ериједу и недјељу. Раздавање у 8 ура у јутро, ако пароброд стигне на вријеме.

ДЕЛИЖАНЦА полази са Цетиња у неђељу у 5 ура у јутро. Предавање у суботу до 6 ура по подне.

Долazi из Котора у понеђељак, раздавање у 8 ура у јутро.

Официја је сваки дан отворена од 9 ура до 12 у јутро а од 4 до 6 по подне. Цетиње, 20. Марта 1879.

Управитељство
Књ. црногорске поште.

О Г Л А С.

НОВЕ КЊИГЕ

КОЈЕ СЕ МОГУ ДОБИТИ У

Књижари Ј. Павловића

НА ЦЕТИЊУ:

ГОРСКИ ВИЈЕНАЦ	ф. — 60 нов.
ПЈЕСМА КОСОВСКОГ БОЈА	» — 30 »
ПЈЕВАНИЈА Змај-Јована Јовановића св. II. дивотно издање	» — 80 »
» св. II. обично издање	» — 50 »
ИСТОРИЈА умнога развића Јевропе од Дрепера	» 1. 50 »
ИСТОРИЈА Српског народа од Мајкова	» 1. — »
САМОГЛЕД, или Погледи на свијет и на Бога	» 1. 34 »
ПЈЕСМАРИЦА мала	» — 10 »
СРПСКЕ ПЈЕСМЕ јуначке	» — 10 »
ДИЈЕТЕ на Алпима	» — 50 »
STORIA DEL MONTENEGRO del Cavaliere Milakovich	» 2. 15 »
CORSO completo della lingua serbo-croata da G. Cobenzl	» 2. 15 »
Quelques jours en DALMATIE et au MONTENEGRO par M. Neyrat	» — 30 »

ХОМОЉЕ од Драгашевића	» — 60 »
НАУКА О ЧУВАЊУ ЗДРАВЉА	» — 30 »
EIN KAMPF UM'S RECHT. Beitrag zur Lösung der orthodoxen Kirchenfrage in Bosnien-Herzegowina	» — 60 »
ПУТОВАЊЕ ПО СРБИЈИ	ф. 1. — »
НАЧЕЛА ВОЈНЕ ГЕОГРАФИЈЕ	» — 68 »
УЧЕЊЕ ФРАНЦЕСКОГ ЈЕЗИКА	» 2. — »
МАЛИ ДЕКЛАМАТОР	» — 25 »
НОВЕ ФОТОГРАФИЈЕ Књаза Николе, Књагиње Малене, Књаза Милана, Књагиње Наталије, Милетића по	» — 20 »
KLEIVA NEVJERE, roman od Fedora Brestova	» 1. 10 »
DONNINA, roman od Farine	» 1. — »
DAN NA MADEIRI od Mantegazza	» — 68 »
SIDONIJA, roman, napisao Daudet	» 1. — »
ČUVAJ SE SENJSKE RUKE, historicka pripovijest, napisao August Senoa	» — 68 »
ILIJNA OPORUKA, pripovijest, napisao August Senoa	» — 60 »
КУЊА као васпитаоница	» — 68 »
РЕФЛЕКСИ МОЗГА од И. Сеченова	» — 68 »
ПРИПОВИЈЕТКЕ из старог и новог завјета превео Ђ. Даничић	» — 58 »
СВЕТО ПИСМО у великом формату	» 2. 68 »
СВЕТО ПИСМО у мањем формату	» 1. 68 »
ПЈЕСМЕ МИРЗЕ ШАФИЈЕ (у тврдим корицама од јухте)	» 6. — »
ПЈЕСМЕ ЛАЗЕ КОСТИЋА (у тврдим корицама од јухте)	» 5. — »
КИРИЛИЦА ЈЕ И ХРВАТСКО ПИСМО или: «Опет заблушеном хрватском патристи од А. Вучковића	» — 10 »
СТВАРНИ ДОМАЋИ УЧИТЕЉ. Девна књига за здраве и болесне, за старе и младе, за сељаке и варошане. Написао, сабрао и приредио В. Пелагић	» — 58 »
ПУТОВАЊЕ ПОКЛОНИКО-ВО с' свог свијета на онај други, описао Јован Буњан, с италијанског превео Чедомил Милатовић	» — 68 »
БОГАТ и СИРОМАХ од Хофмана	» — 25 »
СРПСКИ ПОКРЕТ у јужној Угарској	» — 60 »
ПОЧЕТАК СРПСКЕ ДРЖАВЕ, написао др. Тоша Недељковић	» — 10 »
ПОСТАНАК ЗЕМЉЕ, од Ст. Недељковића	» — 10 »
ХИЉАДУ и ЈЕДНА НОЋ, I, II, III, IV, V. св.	» — 20 »
ПОЛОЖАЈ и ЗАДАТАК ФИЛОЗОФИЈЕ од Михаила В. Вујића	» — 60 »
ТОПЛОТА и ЖИВОТ, написао др. Луј Бихнер	» — 40 »
ПАНЪ ХАЛЈАВСКИЈ, сочинение Гр. Т. Квјатки-Основьяненко	» 3. — »
ЗИМЊЕ ВЕЧЕРИ, написао М. Ђ. Милићевић	» 1. 20 »
С ДРИНЕ НА НИШАВУ, од М. П. Шапчанина	» — 60 »
РАТНА ПЈЕВАНИЈА о најновијој борби српско-црногорској против Турака	» — 20 »
СТАРИНЕ од Старице Новака, написао Јосиф Новић Оточанин	» — 50 »
МОЛИТВЕНИК у слоновој кости	» 14. — »
» у злату повезан	» 12. — »
» у финој кадији	» 10. — »
» у кадији	» 6. — »
» у кожи	» 4. 50 »
ДЈЕЛА СЛАВНИХ ЉУДИ, од Ј. Шарића	» — 30 »

С л и к е

Добићемо идуће недјеље велик избор лијених уљем израђених слика свака са великим златом опточеним оквиром.

Цијена је свакој оваковој слици 3 цекина царска.

Слике су ове:

Никола I. Књаз црногорски.	Св. Распетје.
Мајка божја	Св. Саво.
Св. Никола	» Никола (попреје).
» Ђорђија на коњу.	» Стеван.
» Петка.	» Марко.
» Петар и Павле.	» Михаил.
» Часне вериге.	» Лука.
» Кузмо и Дамјан	» Андрија.
» Срђ и Вахкије.	» Илија.
» Кирјак.	» Тројица.
» Ђорђија пјеснак.	» Тајна вечера.
» Димитрије	» Васкрсеније Лазара
» Василије	» Костадин и Јелена.
» Богојављење	» Сграхњ Бан.
» Јован	» Краљевић Марко и
» Успеније Богородице	Муса Кесерија.

Антикварско одјељење.

Под овим насловом отворили смо у нашој књижари једно одјељење, у које се налазе књиге старе, већ разрезане и читаве. У овом одјељењу купују се и продају књиге од те руке, обично испод њихове првобитне цијене, но у изузетним случајевима, ако се нека књига врло ријетко налази а има вриједност велику било по садржини било по својој старини, она се купује и продаје много вишом цијеном.

Ко дакле има књига старијих на продају, може нам понудити да их купимо. За сад имамо у нашем антикварском одјељењу ове књиге:

ЉЕТОПИС за 1873, 1872, 1871 и 1870
О СЛОБОДИ од Пона Ст. Мила
ОПСАДА ФИОРЕНЦИЈЕ 5 комада
ИСТОЧНО ПИТАЊЕ и СРБИЈА од Ђ. С. С.
ШКОЛА и ЖИВОТ од С. Поповића
РАТНА ПЈЕВАНИЈА о најновијој борби српско-црногорској I. II.
ПРАВОСЛАВНАЈА ЦРКВА ВЪ ДАЛМАЦИЈИ од Н. Попова
ОБЛИЦИ СРПског ЈЕЗИКА од Ђ. Даничића I. ком. II. ком.
ПРИМЈЕРИ СРПско-СЛАВЕНског ЈЕЗИКА од В. С. Караџића
BIBLIOGRAFIJA HRVATSKA dio I.
ПРАВИТЕЛСТВУЈУЋИ СОВЈЕТ СЕРБски од В. С. Караџића I. II.
ДИКА ЦРНОГОРСКА од С. Милутиновића
ИСТОРИЈА ЦРКВЕ СРБСКЕ од Н. Беговића
СРПско-ДАЛМАТИНСКИ МАГАЗИН књига XXX. I. II. XXVII.
АРХИВ ЗА ПОВЈЕСНИЦУ ЈУГОСЛОВЕНСКУ књига VI. VII.
МАРКО АВРЕЛИЈЕ цар римски од Д. Матића
ЗАКОНИК Књаза ДАНИЛА РАДИШУ БОГ ПОМАЖЕ од Миховила Павлиновића
БАШТОВАН од Павла Бибића
МАНИФЕСТ КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ
СПОМЕНИЦИ СРПски од 1395 до 1423 од Меда Тупића
ПРИРОДА и РАЗУМ ЈУГОСЛАВЕНСКЕ ТЕЖИЈЕ LE RIVOLUZIONI D'ITALIA di L. C. Chassin
АДОЛФО ДИСТЕРВЕГ М. Ђ. Милићевића
ИСТОРИЧКО КАНОНИЧКИ ПОГЛЕД на установљење нове српско-румуњске митрополије, отворена књига дру Свет. Милетићу I. II.
ПУТНИЧКА ПИСМА од Зворника до Крушевца од Ђ. М. Милићевића
УЗРОЦИ и ПОШЉЕДИЦЕ ФРАНЦЕСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ од М. Нешковића I. II.
СРПСКА НАРОДНА ШКОЛА од С. Поповића
МАРКА ТУЛИЈА ЦИЦЕРОНА ПУТНИЧКЕ ЦРТЕ од Владана Ђорђевића
РУКОПИСИ ДУБРОВАЧКИ XV. и XVI. II. књига
НЕКОЛИКО ЧЛАНАКА Светозара Марковића
КРАТКИ ЦРКВЕНИ УСТАВ ХИГИЈЕНА или наука о здрављу од М. Јовановића
ОБРАНА ПРАВОСЛАВИЈА од Ј. Вукадиновића
ZVONIMIR kralj hrvatski od J. Subotića
COSMOS popolare spiegazione dei fenomeni naturali OM-LADIN. KALENDAR 1869 ЛЕПОСАВА и ЊЕНО ГУБИЛИШТЕ од Јос. Подградеког
ЈЕСТАСТВЕНИЦА М. Фрачковића
ВИЛА ОСТРОЖИНСКА од Утјешеновића
МАГАЗИН од 1868
СРПСКЕ НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ. Књига пета, у којој су пјесме јуначке новијех времена о војевању Црногорца. (Са свијем нова) ф. 2. —
ZENIDBA ALEKSANDRA ALEKSANDROVIĆA, prestonasljednika ruskog 1866. Spjevao Savo M. Martinović » — 20

*) За садржај под овом рубриком уредништво не одговара.